

RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK

jaarsverslag 2021

INHOUDSTAFEL

■ VOORWOORD	5
■ 2021 IN CIJFERS EN TABELLEN	7
■ CODE	19
■ INTERNATIONAAL	21
■ UITSPRAKEN	23
■ NIEUWE LEDEN	33
■ SAMENSTELLING VAN DE RAAD VOOR DE JOURNALISTIEK	34

Foto cover: © Belgamag – Reuters / Journalisten praten met een bewoonster na overstromingen van de Charente in Saintes, Frankrijk (Saintes – 08/02/2021)

Druk: Drukkerij Artoos nv, Kampenhout

© Photo News – Polaris / Redactieleden van de krant Etilaat Roz in Kaboel brengen hun archieven over naar een veilige plaats na de machtsovername van de Taliban in Afghanistan (Kaboel – 19/09/2021)

Het gebeurt niet zo vaak dat journalisten een zo grote eer te beurt valt. Onze Russische collega Dmitri Moeratov en de Filipijnse Maria Ressa kregen in 2021 de Nobelprijs voor de vrede. Helaas is zo'n onderscheiding, als ze aan journalisten wordt uitgereikt, zelden goed nieuws. Het betekent altijd dat media die hun werk fatsoenlijk doen onder druk staan. En vaak meer dan dat. Europa keek vorig jaar ook verbijsterd toe, toen een vliegtuig onderweg van Athene naar Vilnius met militaire macht werd gedwongen om in Wit-Rusland te landen. De Wit-Russische journalist Roman Protasevitsj werd van het toestel geplukt en verdween in een gevangenis.

Hij is een van de bijna driehonderd collega's die in 2021 in een cel belandde; er zaten nooit zoveel journalisten achter tralies. Het is, zo wordt gezegd, een handelsmerk van autoritaire regimes om pers onder de knoet te houden en de verspreiding van informatie te controleren. De voorbeelden daarvan zijn bekend. Een recent rapport leert ook dat de vrije meningsuiting er, bijvoorbeeld, op de Balkan niet op vooruit gaat, ondanks alle geld dat de Europese Unie daarvoor uittrekt. Maar niet alleen in echt autoritaire regimes werd het doen en laten van journalisten met spionagesoftware in het geniep in de gaten gehouden. Dat gebeurde ook in landen die lid zijn van de Europese Unie. Wij zijn niet immuun voor dat virus.

Heeft dat allemaal te maken met journalistieke deontologie en het naleven van een ethische code door journalisten? Misschien niet in de mate die hierboven wordt beschreven, maar dat maakt er ons attent op dat voorzichtigheid geboden is. Onze Raad voor de Journalistiek werkt niet zomaar aan een nieuwe richtlijn over het gebruik van artificiële intelligentie door media. Aandacht daarvoor was een hoofdpunt op de agenda van het seminarie, dat de Raad in december organiseerde. Het leerde opnieuw hoe belangrijk transparantie in deze tijd is. De gebruik(st)er van nieuws, de nieuwsgierige mens, heeft het recht om te weten wat hij of zij leest, hoort of ziet. Dat wil zeggen dat de journalist tegenover zijn publiek duidelijk moet zijn over wie hem stuurt, over zijn aanpak en manier van werken.

Dat in een richtlijn gieten, die zowel de media als de nieuwsgebruiker recht doet, is een moeilijke oefening. Het gaat daarbij bij ons doorgaans nog tamelijk onschuldig over het belangrijke onderscheid tussen journalistiek en reclame. In andere landen en op veel sociale media gaat het zeker ook bij ons om een veel minder onschuldige verdraaiing van de werkelijkheid. Het is dan zoals Maria Ressa zei, nadat ze de Nobelprijs kreeg: 'Fake news is zoals een atoombom'. En: 'Technologie heeft journalisten vervangen als poortwachter van de informatie'.

De bedoeling voor journalisten moet dan zijn om toch weer aan die poort te gaan staan. Dat is de niet geringe opdracht voor iedereen die om een eerlijke informatie bekommerd is. Onze Raad heeft daarin zijn eigen, kleine rol te spelen.

Ik wil alle leden van de Raad voor de Journalistiek bij het begin van dit jaarverslag nogmaals voor hun niet aflatende inzet bedanken. En zeker ook secretaris-generaal en ombudsman Pieter Knapen voor het gepresteerde werk in ook in 2021 alweer moeilijke omstandigheden.

Hubert Van Humbeeck, voorzitter

**Hubert
Van Humbeeck**
Voorzitter

*Foto:
Belgalmage /
Hubert Van
Humbeeck*

© Belgamag / Verzamelde pers wacht in het Nationaal Park Hoge Kempen op woordvoester Wenke Roggen van het federaal parket tijdens de zoektocht naar de zwaar bewapende militair Jürgen Conings (Dilsen-Stokkem – 27/05/2021)

Vooraf

De kernopdracht van de Raad voor de Journalistiek ligt in de naleving van de journalistieke beroepsethiek via een systeem van zelfregulering, dat vanwege de vrijwaring van de persvrijheid vanzelfsprekend de voorkeur verdient op overheidsregulering. De Code biedt een leidraad voor het handelen van journalisten en redacties en is de toetssteen voor de behandeling van klachten. Met dit systeem beoogt de Raad het behoud, en waar nodig het herstel, van het vertrouwen van het publiek in de journalistiek. Vandaar de gelaagde aanpak met bemiddeling via de ombudsfunctie en uitspraken over klachten.

De Raad doet dit zonder sancties op te leggen, wat bij sommigen verwondering wekt. Maar de Raad is hiermee geen uitzondering, geen enkele persraad in Europa legt sancties op. De impact van de Raad ligt immers niet in het opleggen van sancties, wel in zijn representativiteit en transparantie, zoals we schreven in een opiniebijdrage in april 2021.

Het overgrote deel van journalisten en mediabedrijven is – rechtstreeks of via verenigingen, contracten met werkgevers of (koepel)organisaties – aangesloten bij en vertegenwoordigd in de Raad. Journalisten en media hebben elk twaalf vertegenwoordigers. Een uitspraak over een klacht komt dan ook niet van een enkeling, maar van een uitgebreide vertegenwoordiging van de beroepsgroep. Daarnaast zetelen in de Raad ook twaalf toegevoegde leden, die niet tot de beroepsgroep behoren, wat voorkomt dat het een onderonsje onder mediamensen is. Hun stem is fundamenteel en belangrijk. Deze groep van in totaal zesendertig mensen beslist altijd bij consensus. De stemprocedure, voorzien in het werkingsreglement, is sinds de oprichting van de Raad in 2002 nog nooit gebruikt. Representativiteit en werking bij consensus betekenen een eerste sterkte van de Raad.

Daarnaast is transparantie doorslaggevend. De Raad publiceert al zijn uitspraken over klachten op zijn website en in zijn nieuwsbrief. Een overzicht verschijnt ook in het vakblad *De Journalist* van de Vlaamse Vereniging van Journalisten. En de betrokken media publiceren een samenvatting van de uitspraken die op hen betrekking hebben, een engagement dat sterk bijdraagt aan de impact van de Raad. Deze transparante publicatie van uitspraken over klachten onderscheidt de Raad van bijvoorbeeld tuchtraden van andere beroepsgroepen, waar klagers vaak enkel te horen krijgen dat passend gevolg is gegeven aan hun klacht.

Voor het overgrote deel van de klagers, of het nu gaat om burgers of organisaties, volstaat zo'n gezaghebbend en publiek oordeel van de Raad. De meeste klagers zijn niet uit op sancties voor journalisten of media. Zij willen een moreel oordeel van een gezaghebbend orgaan en vinden dat bij de Raad voor de Journalistiek.

Pieter Knapen
*Secretaris-
generaal en
ombudsman*

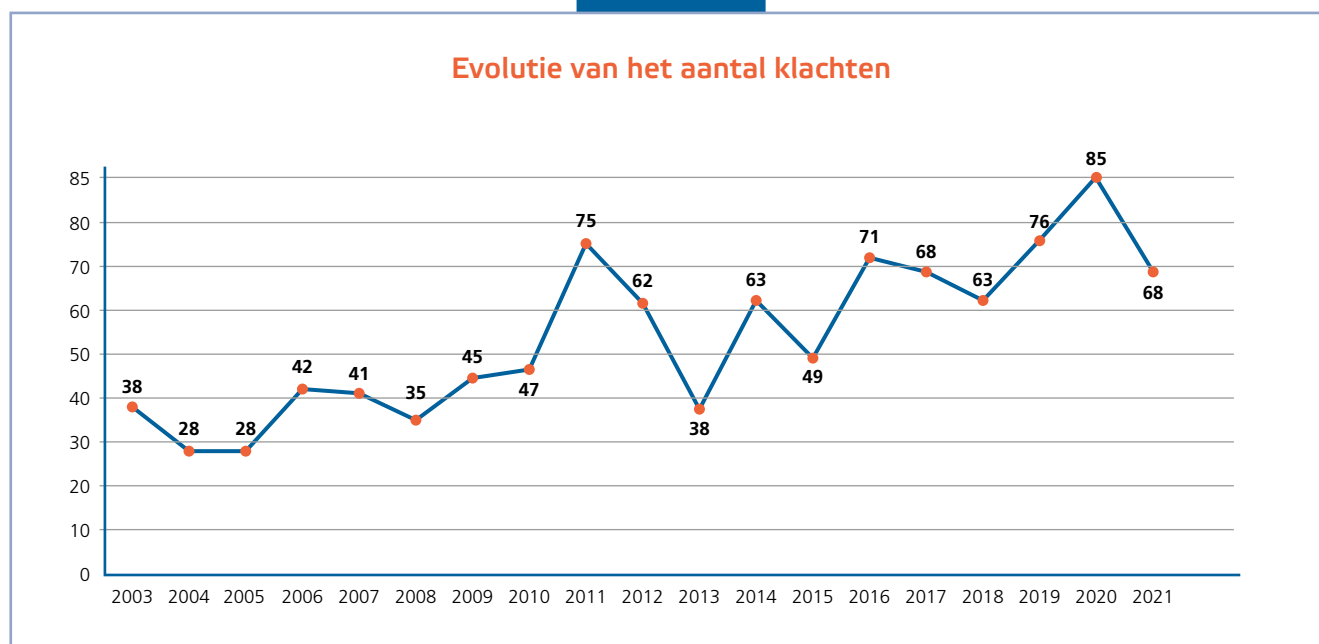
Een blik op het aantal en het type klachten van het afgelopen jaar en de wijze waarop ze werden afgehandeld, biedt een idee van de gevoeligheden bij het publiek en de mogelijke valkuilen voor journalisten. Opvallend in 2021 was het aantal klachten dat gegrond werd verklaard wegens het gebrek aan wederhoor, maar eerst een overzicht van de binnengelopen klachten.

Nieuwe klachten

Aantal nieuwe klachten

De Raad voor de Journalistiek heeft in 2021 68 klachten ontvangen. Dat zijn er 17 minder dan het jaar voordien, maar in 2020 waren er beduidend meer klagers die tegen diverse media tegelijk een klacht indienden, wat het aantal snel doet oplopen. 61 klachten kwamen van particulieren, 7 van organisaties. Het gemiddelde aantal klachten ligt nu op 54 per jaar. De Raad overschreed in de zomer van 2021 de kaap van 1.000 klachten sinds zijn oprichting in 2002.

Tabel 1

In totaal waren er in 2021 90 dossiers in behandeling. 22 dossiers stonden nog open van het jaar voordien en er kwamen er 68 bij. Aan het eind van het jaar stonden er nog 11 dossiers open voor verdere behandeling in 2022. Op één na dateerden al deze dossiers van de tweede jaarhelft. De afhandeling van de zaken verliep met andere woorden vlot en er werd geen achterstand opgelopen.

Betrokken media

Websites en kranten voeren de boventoon in het aantal klachten, gevolgd door televisie. In de categorie websites gaat het in 23 van de 28 gevallen over sites die verbonden zijn aan kranten, magazines of omroepen, maar waarbij de klagers enkel de site viseren. In de overige vijf gevallen gaat het om stand alone sites, zonder een band met print, radio of tv. Daarnaast waren twaalf klachten gericht tegen krant en website samen en elf tegen enkel de krant. Televisie was goed voor acht klachten, magazines telden er vier. Opvallend waren voor het eerst twee klachten tegen een podcast, waarvan een keer in combinatie met een krantenartikel.

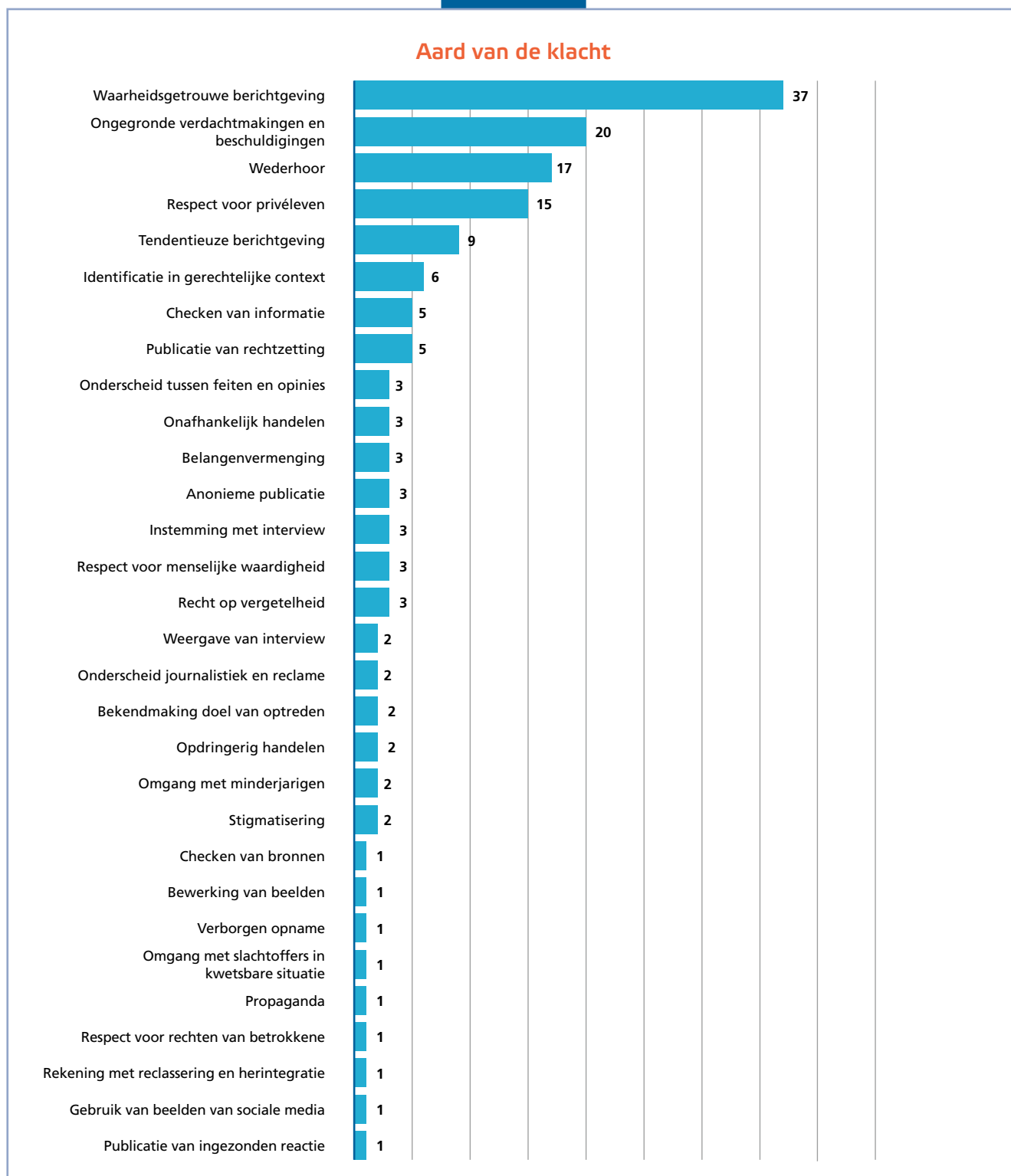
Tabel 2

Aard van de klachten

Klagers hebben meestal uiteenlopende bezwaren en halen diverse argumenten aan om hun klacht te motiveren. Dossiers krijgen op basis van die motivering één of meerdere labels, die verwijzen naar de principes uit de beroepsethische Code. De labeling geeft een beeld van datgene waar klagers aanstoot aan nemen. Zonder dat alle klachten daarom gegrond zijn, maakt het duidelijk waar het publiek gevoelig voor is of aanstoot aan neemt.

Tabel 3

In de top vier, goed voor elk meer dan tien vermeldingen, staan de categorieën waarheidsgetrouwe berichtgeving, ongegronde verdachtmakingen en beschuldigingen, wederhoor en respect voor het privéleven. Deze categorieën stonden ook de voorafgaande vijf jaren bovenaan. Verder zijn er geen uitschieters in de lijst.

Afgehandelde dossiers

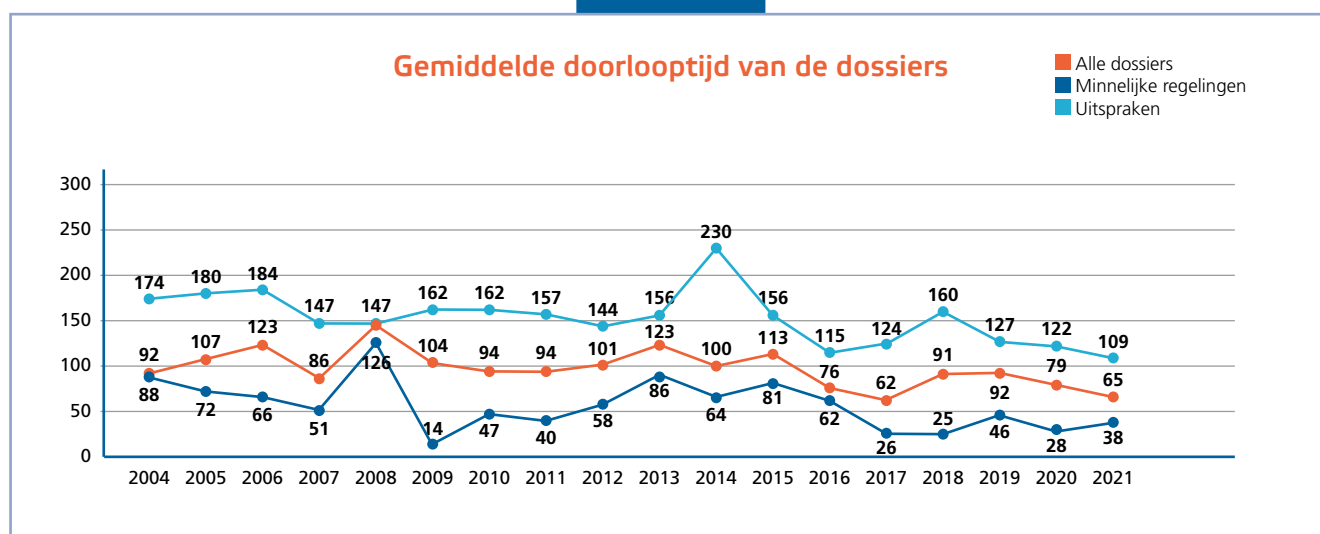
Doorlooptijd

In 2021 werden 79 dossiers volledig afgewerkt, met een gemiddelde doorlooptijd van 65 dagen, weekends en feestdagen niet inbegrepen. Dat is 14 dagen minder dan het jaar voordien en 27 minder dan in 2019.

Dossiers die minnelijk geregeld werden, namen gemiddeld 38 dagen in beslag. Dossiers die leidden tot een uitspraak werden afgehandeld in gemiddeld 109 dagen. Minnelijke regelingen nemen vanzelfsprekend minder tijd in beslag dan uitspraken.

In dertien dossiers hebben klagers hun klacht tijdens de procedure stopgezet. Dat gebeurde gemiddeld 65 dagen nadat de klacht was ingediend, waarbij de tijdsperiode uiteenloopt van 4 tot 117 dagen.

Tabel 4

Aard van de afhandeling

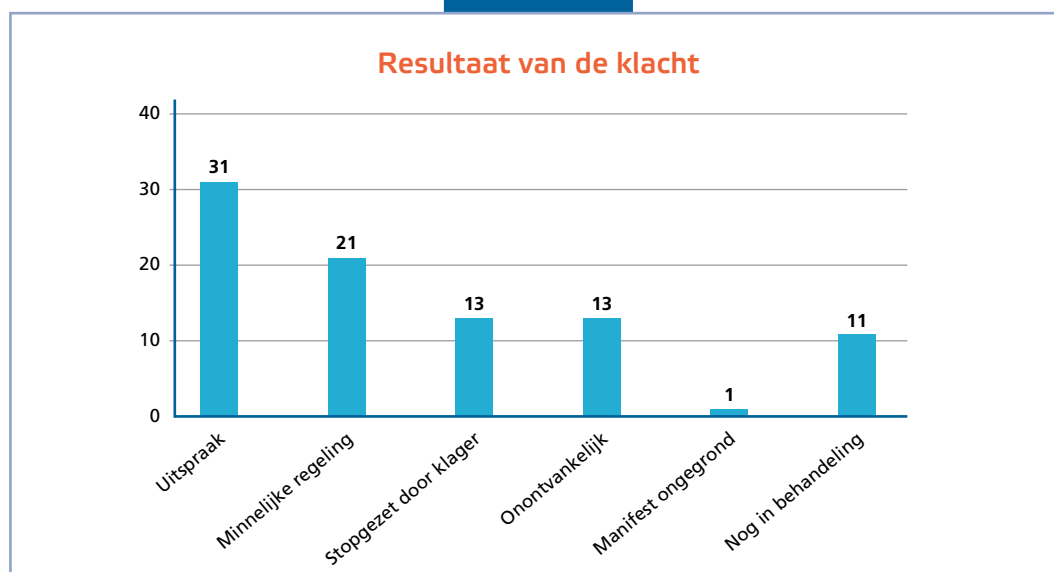
De meeste dossiers leiden tot een minnelijke regeling of een uitspraak, al hebben in 2021 opvallend veel klagers hun klacht tijdens de procedure zelf stopgezet.

Dat aantal ligt merkbaar hoger dan de voorgaande jaren. Zeven klagers zetten de procedure stop nadat ze de repliek van het medium of de journalist hadden ontvangen. Eén klager zette zijn klacht stop vanwege een maatregel van de onderzoeksrechter. Een laatste, die tegen vijf media een klacht had ingediend, zette twee van zijn klachten stop tijdens de hoorzitting en drie andere tijdens gesprekken over een minnelijke regeling.

Dertien klachten waren niet ontvankelijk: negen vanwege een gebrek aan persoonlijk belang en vier omdat ze laattijdig werden ingediend. De termijn om een klacht in te dienen bedraagt twee maanden na de publicatie, uitzending of journalistieke handeling.

De Raad verklaarde één klacht kennelijk ongegrond volgens een versnelde procedure die voorzien is in het werkingsreglement.

Tabel 5

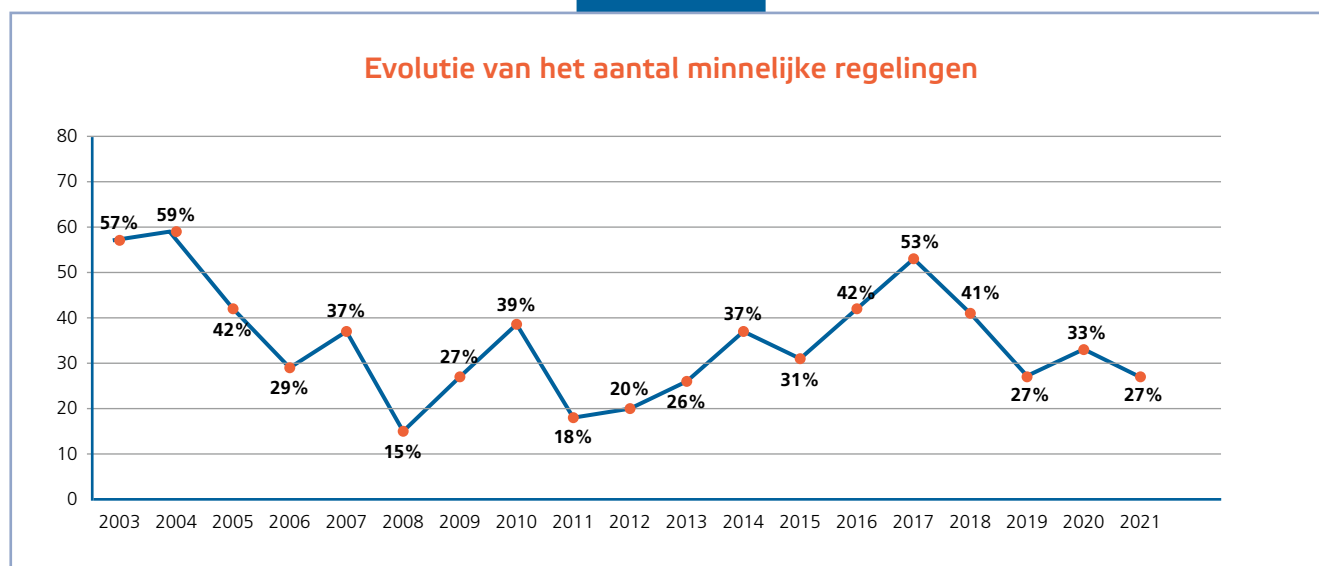

Minnelijke regeling

21 klachten werden minnelijk geregeld, wat neerkomt op 27 procent van de afgehandelde dossiers. Bij het begin van elke procedure biedt de ombudsman de mogelijkheid tot bemiddeling aan. Beide partijen en ook de ombudsman kunnen een inhoudelijk voorstel doen om de klacht te regelen. Een resultaat is er uiteraard pas als beide partijen akkoord gaan. Een minnelijke regeling betekent niet dat de journalist of het medium een fout toegeeft, het betekent enkel dat ze het dispuut op een bepaalde manier willen afhandelen.

Opvallend is dat in 2021 een aantal klachten nog laat in de procedure minnelijk werd geregeld. In vijf gevallen bereikten de partijen een akkoord tijdens de hoorzitting, de laatste stap in de klachtprocedure voor de uitspraak. In een zesde geval gebeurde dat nog na de hoorzitting. Vaak zien partijen bij het begin van de procedure de zin niet in van een gesprek. Als dat er dan toch komt tijdens de hoorzitting, kan het soms nog een regeling opleveren. Minnelijke regelingen hoeven dus niet per se vooraf te gaan aan het doorlopen van de hele klachtprocedure, al is dat wel het meest gangbare.

Tabel 6

Minnelijke regelingen gaan niet over schadevergoedingen of financiële compensaties. Ze zijn inhoudelijk van aard en kunnen meerdere elementen bevatten. Daarom ligt de som van de aantallen in tabel 7 hoger dan 21.

Tabel 7

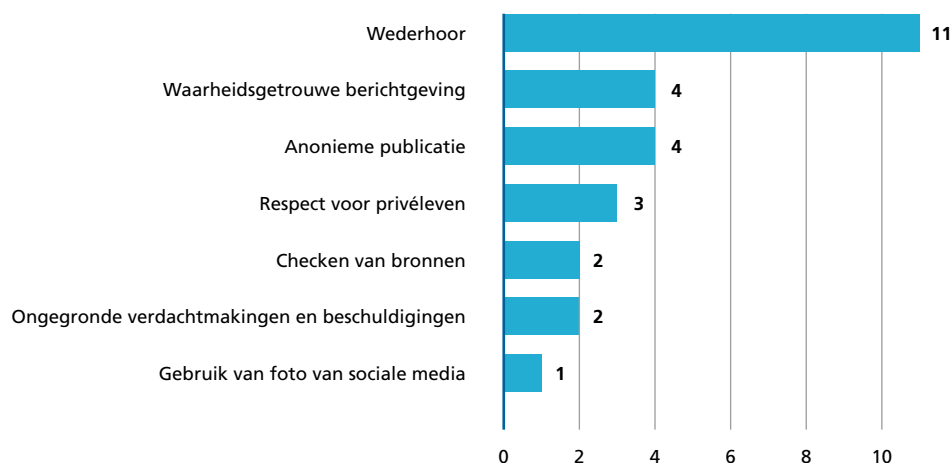
Uitspraak

In een aantal gevallen blijkt van bij aanvang dat een minnelijke regeling niet mogelijk is. Dan doorlopen de partijen meteen de stappen van de procedure met het oog op een uitspraak, met uitwisseling van stukken en een hoorzitting.

De Raad heeft in 2021 31 uitspraken gedaan. Hij verklaarde 12 klachten gegrond of deels gegrond en 19 ongegrond. In 12 gevallen stelde hij dus een inbreuk op de journalistieke beroepsethiek vast. Tabel 8 maakt duidelijk waarom. In meerdere dossiers zijn de klachten om verschillende redenen gegrond. Daarom ligt de som van de aantallen hoger dan 12.

Tabel 8

Motivering van (deels) gegronde klachten

Wederhoor

Opvallend is dat elf van de twaalf gegronde klachten in 2021 gegrond waren wat betreft wederhoor. Vijf van de elf waren enkel gegrond op het punt van wederhoor, bij de overige zes speelden nog andere elementen een rol.

Volgens artikel 20 van de Code en de bijhorende richtlijn is wederhoor nodig wanneer de berichtgeving ernstige beschuldigingen uitbrengt die de eer en de goede naam betreffen.

Artikel 20.

*De journalist biedt een loyale kans op wederhoor wanneer zijn berichtgeving ernstige beschuldigingen uitbrengt die de eer en de goede naam betreffen.**

Richtlijn.

Wanneer de journalist zelf zulke beschuldigingen uitbrengt, contacteert hij in principe de betrokkene vóór publicatie of uitzending en biedt de kans om te reageren.

Dat is ook aangewezen wanneer hij personen aan het woord laat die ernstige beschuldigingen uitbrengen. Als er in zulke gevallen gegronde redenen zijn om vooraf geen wederhoor te verlenen of als het praktisch niet mogelijk is, contacteert hij de betrokkene achteraf.

De journalist geeft de betrokkene een redelijke termijn om te reageren.

Wederhoor ontslaat de journalist niet van zijn opdracht om zo waarheidsgetrouw mogelijk te berichten en zijn bronnen kritisch te benaderen.

Verwijzingen naar officiële communicatie van parket of politie, of van gerechtelijke of sanctionerende instanties (zoals rechtbanken, tuchtcommissies, dopingtribunalen) vormen geen beschuldigingen zoals bedoeld in deze richtlijn.

In een aantal gevallen contacteerde de journalist de betrokkene gewoon niet. Hij publiceerde zonder kans op wederhoor vooraf, ondanks de ernstige beschuldigingen die de eer en de goede naam betroffen.

Soms valt het argument dat het niet de moeite was om wederhoor te vragen, omdat de journalist wist dat de betrokkene toch niet zou reageren. Maar dat is geen valabel argument. Wederhoor is een recht dat de journalist verleent zonder zich af te vragen of dat zin heeft. Het is aan de andere partij om te bepalen of en hoe zij er gebruik van wil maken. Als die niet wenst te reageren of onbereikbaar is, is het aangewezen om dat te vermelden.

Daarnaast spreekt artikel 20 over een 'loyale' kans op wederhoor. De journalist moet dus niet alleen de kans bieden om te reageren, hij moet dat op een loyale manier doen. Zoals blijkt uit verschillende uitspraken van de Raad betekent dit onder meer dat de journalist de betrokkene moet laten reageren op alle beschuldigingen die hij uitbrengt, en belangrijke beschuldigingen niet onvermeld of in het vage mag laten in zijn vraag om wederhoor. Als de betrokkene op bepaalde onderdelen niet wil reageren is dat zo, maar de journalist moet wel de kans bieden.

Geregeld duikt de vraag op wat 'een redelijke termijn' betekent en of de Code niet beter een vaste termijn zou bepalen. Maar dat is niet zinvol en onmogelijk. De redelijke termijn hangt immers af van de aard van het onderwerp en de aard van het medium. Deadlines voor publicatie of uitzending zijn nu eenmaal totaal verschillend voor online journalistiek, radio, tv, kranten, weekbladen en maandbladen, wat impliceert dat de redelijke termijn voor de diverse media varieert. En ook de complexiteit van het dossier speelt een rol.

Zoals bepaald is in de richtlijn wijst de Raad er in een van zijn uitspraken van 2021 ook op dat wederhoor niet enkel nodig is als de journalist zélf beschuldigingen uitbrengt, maar ook als die beschuldigingen worden uitgebracht door iemand anders, zoals een geïnterviewde.

Een overweging die de Raad in sommige uitspraken mee in rekening brengt, is de vraag of degene tegen wie beschuldigingen worden uitgebracht een centrale rol speelt in het artikel of de reportage. Zo oordeelde de Raad in een uitspraak dat wederhoor nodig was omdat klager 'in het artikel niet louter een bijrol bekleedt'. In een eerdere uitspraak uit 2020 over een artikel met beschuldigingen tegenover verschillende personen vermeldde de Raad dat wederhoor nodig was omdat klaagster 'een centrale rol bekleedt in het artikel'.

De betrokkene een kans op wederhoor bieden is nodig wanneer een beschuldiging voor de eerste keer wordt uitgebracht. Vandaar de term 'uitbrengen' in artikel 20. Die is niet toevallig gekozen. Wanneer een artikel nieuwe beschuldigingen uitbrengt, contacteert de journalist de betrokkene voor een reactie. Wanneer hij in latere artikels op die beschuldigingen terugkomt, hoeft hij dat niet telkens opnieuw te doen. Maar in zulke gevallen vermeldt hij wel het eerder bekomen wederhoor. Dat maakte de Raad in 2021 duidelijk in twee uitspraken. Hij wees erop dat bij verwijzing naar ernstige beschuldigingen uit eerdere artikels het nieuwe artikel het wederhoor van de betrokkene uit die eerdere artikels ook moet vermelden. Wie beschuldigingen herhaalt, moet zo loyaal zijn om ook het eerdere wederhoor opnieuw te vermelden.

Er spelen dus heel wat overwegingen bij het principe van wederhoor, wat tijdens debatten in de Raad vaak de vraag oproept waarom de journalist toch niet gewoon de telefoon heeft genomen om een reactie te vragen.

Er bestaat ook geregeld verwarring over het verschil tussen wederhoor en wederwoord. Nochtans is er een essentieel verschil. Wederwoord valt in de Code onder het hoofdstuk 'Waarheidsgetrouw berichten', wederhoor hoort bij het hoofdstuk 'Fair play'.

Artikel 7 gaat over wederwoord: *'De journalist verleent desgevraagd loyaal een wederwoord om relevante feitelijke informatie recht te zetten of aan te vullen. Een vraag om wederwoord kan enkel om ernstige redenen afgewezen worden.'*

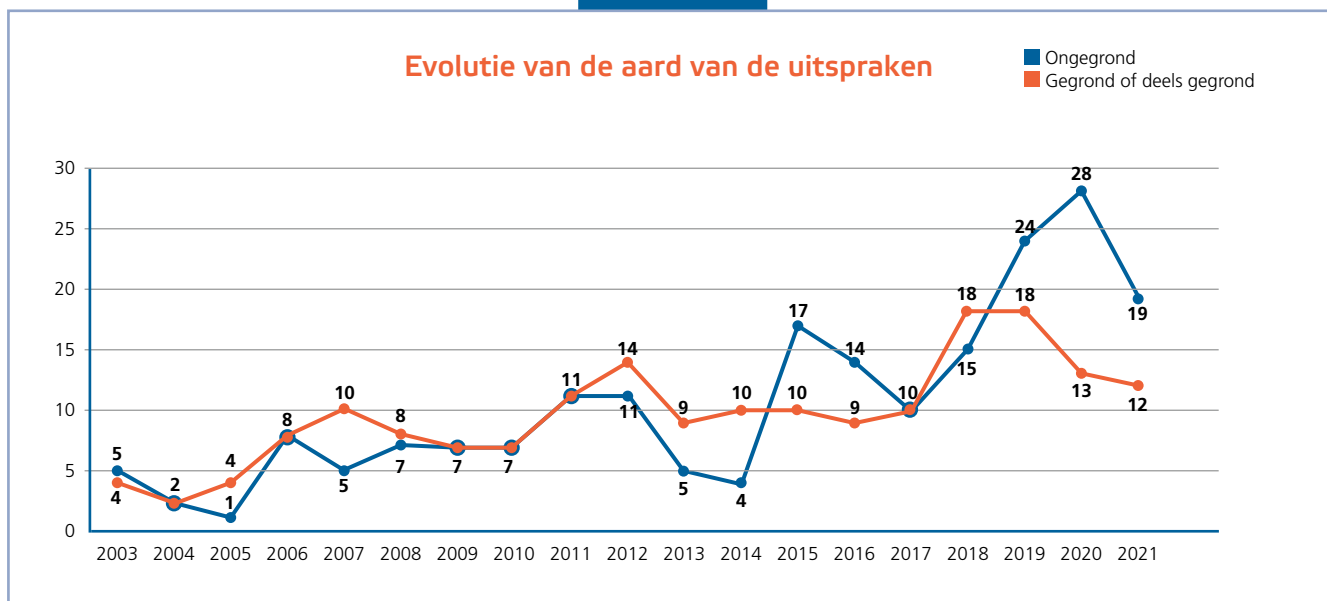
Bij wederwoord komt het initiatief niet van de journalist maar van een derde, die reageert of wederwoord vraagt om relevante feitelijke informatie in een artikel of reportage recht te zetten of aan te vullen. Wederwoord komt dus ná publicatie of uitzending en heeft te maken met het principe van waarheidsgetrouwheid.

Bij wederhoor ligt het initiatief wel bij de journalist. En wederhoor komt vóór publicatie of uitzending van een artikel of reportage. Hier gaat het niet om waarheidsgetrouwheid, maar om het recht om vooraf gehoord te worden als een artikel of reportage ernstige beschuldigingen uitbrengt die de eer en goede naam betreffen.

Uiteraard ontslaat wederhoor de journalist niet van zijn opdracht om zo waarheidsgetrouw mogelijk te berichten en zijn bronnen kritisch te benaderen, zoals duidelijk verwoord in de richtlijn bij artikel 20, en zoals ook blijkt uit artikel 25 van de Code dat zegt dat een journalist geen ongegronde verdachtmakingen of beschuldigingen uit.

De Raad deed van 2003 tot en met 2021 over 384 klachten een uitspraak. In 184 gevallen verklaarde hij de klacht gegrond of deels gegrond, in de overige 200 ongegrond.

Tabel 9

Vragen

De ombudsman ontving in 2021 162 vragen, tien minder dan het jaar voordien. 113 vragen kwamen van particulieren, 26 van organisaties, 15 van journalisten en 8 van studenten.

69 procent van de vragen ging over journalistieke ethiek, 10 procent over de opdracht en werking van de Raad voor de Journalistiek en in 6 procent van de gevallen zochten vraagstellers juridisch advies. De overige 15 procent ging over andere, uiteenlopende onderwerpen.

Raadszittingen en commissievergaderingen

De voltallige Raad heeft in 2021 tien keer vergaderd. Er waren gemiddeld 24 aanwezigen. Door de coronamaatregelen verliepen alle vergaderingen via videoconferentie.

Tijdens de vergaderingen geeft de ombudsman een overzicht van de lopende dossiers en de minnelijke regelingen die werden bereikt, maar het grootste deel van de tijd gaat naar de beraadslaging en beslissing over klachten. Elke beslissing wordt voorbereid door een rapporteringscommissie met telkens drie leden van de Raad en de ombudsman.

Die rapporteringscommissies houden normaal gezien een hoorzitting waarop de partijen, na de schriftelijke procedure, hun standpunt mondeling kunnen toelichten. Alleen als beide partijen afzien van een hoorzitting of als een van de partijen ervan afziet en de andere daarmee akkoord gaat, is er geen hoorzitting. In zulke gevallen beslist de Raad louter op basis van de stukken. Dat gebeurde twee keer in 2021.

Er waren in 2021 35 hoorzittingen over klachten, op drie na allemaal via videoconferentie. Zoals hoger vermeld werd in vijf dossiers tijdens de hoorzitting nog een minnelijke regeling bereikt en in één geval na de hoorzitting. Bij vier hoorzittingen was alleen de klager aanwezig. Dat waren alle vier klachten tegen 'tScheldt, waarbij 'tScheldt ondanks herhaalde uitnodigingen telkens afwezig bleef.

Naast rapporteringscommissies over klachten bogen twee commissies zich over mogelijke aanpassingen aan de Code. Een commissie bereidde een wijziging voor aan de richtlijn over identificatie van minderjarigen onder een maatregel van de jeugdrechter, die nadien door de Raad voor de Journalistiek goedgekeurd en door het Bestuursorgaan bekrachtigd werd. Een tweede commissie behandelde de thematiek van het gebruik van artificiële intelligentie en algoritmes in de journalistiek, een werk dat in 2022 wordt voortgezet.

Ten slotte kwamen de leden van het Bestuursorgaan en de Raad voor de Journalistiek in een gezamenlijk seminarie bijeen om te reflecteren over de organisatie en de werking van de Raad. Ook daar kwam het gebruik van artificiële intelligentie aan bod.

© Belgamag / De pers bij het gerechtsgebouw in Mechelen naar aanleiding van het proces wegens stalking tegen televisiemaker Bart De Pauw (Mechelen – 14/01/2021)

Herwerkte richtlijnen uit de Code

De Raad voor de Journalistiek heeft in 2021 twee richtlijnen uit de Code herwerkt: die over financiële berichtgeving en een klein onderdeel van de richtlijn over identificatie in gerechtelijke context. Verder werd een commissie opgericht die werkt aan een mogelijke richtlijn over het gebruik van artificiële intelligentie in de journalistiek. Die zet haar werk voort in 2022.

Identificatie van minderjarigen onder een maatregel van de jeugdrechter

De richtlijn bij artikel 23 van de Code over identificatie in gerechtelijke context bevat een passage over minderjarigen die onder een maatregel van de jeugdrechter vallen. Die tekst is licht gewijzigd, met voortaan een verwijzing naar het Kinderrechtenverdrag.

Zoals voorheen herinnert de richtlijn eraan dat elke identificatie van een minderjarige die onder een maatregel van de jeugdrechter valt bij wet verboden en dus strafbaar is. Tegelijk zegt ze dat vanuit beroepsethisch oogpunt identificatie in een aantal gevallen verantwoord kan zijn.

- Wanneer de berichtgeving helemaal niet over de betrokken zaak gaat en de maatregel van de jeugdrechter niet genoemd wordt.
- Om identificatiegegevens te publiceren die justitie, politie of Child Focus zelf vrijgeven, bijvoorbeeld in het kader van een zoekactie. Als deze instanties in een latere fase om bijzondere redenen vragen om de verspreiding van de gegevens te stoppen, houdt de journalist daar in de mate van het mogelijke rekening mee.
- Om een minderjarige toe te laten zijn of haar kant van de zaak toe te lichten, overeenkomstig artikel 13 van het Kinderrechtenverdrag dat het recht op vrije meningsuiting van minderjarigen waarborgt. Cruciaal is de vraag of identificatie in het belang van de minderjarige zelf is.

Het derde punt is gewijzigd. Dat sprak voorheen ook over een gewichtig maatschappelijk belang. Dat is weggefallen, en de verwijzing naar het Kinderrechtenverdrag is toegevoegd. Maar net als vroeger blijft het in alle omstandigheden cruciaal dat identificatie in het belang van de minderjarige moet zijn. Zo niet is er steeds de optie om de minderjarige onherkenbaar te maken.

Financiële berichtgeving

De richtlijn over handel met voorkennis, marktmanipulatie, beleggingsaanbevelingen en belangenconflicten is geactualiseerd. Dat was nodig vanwege gewijzigde Europese regelgeving. De Belgische en Europese regelgeving over deze thema's laten ruimte voor zelfregulering in de journalistiek. Om dit principe te waarborgen heeft de Raad sinds lang een specifieke richtlijn.

De oorspronkelijke richtlijn dateert van 2006. Die verwees naar de Belgische wet van 2002. Intussen is er een Europese Verordening van 2014 met daaraan verbonden een Gedelegeerde Verordening van 2016. Net als de Belgische wetgeving laat ook de Europese regelgeving ruimte voor journalistieke zelfregulering. Om dat te garanderen, moest de richtlijn van de Raad voor de Journalistiek worden aangepast. De wijzigingen zijn voornamelijk terminologische aanpassingen, overeenkomstig de Europese Verordening.

© BelgaImage – DPA / Een bus met geëvacueerden uit Afghanistan komt aan in Hamburg (Hamburg – 18/08/2021)

De Raad op het internationale forum

De Raad voor de Journalistiek speelt niet enkel een rol in eigen land, maar ook daarbuiten: in de Alliance of Independent Press Councils of Europe, in het EU-consortium Media Councils in the Digital Age en in bilaterale projecten met buitenlandse persraden.

Alliance of Independent Press Councils of Europe

De Alliance of Independent Press Councils of Europe (AIPCE) groepeerde persraden uit Europa (members) en daarbuiten (associate members). De leden van AIPCE wisselen kennis en ervaring uit via informele contacten en de website presscouncils.eu en op de jaarlijkse conferenties. In 2021 werd de conferentie georganiseerd door de Österreichische Presserat. Door de coronamaatregelen verliep ze via videoconferentie. Thema's waren onder meer de verhouding van persraden tot partijdige of partijgebonden media en propaganda, journalistiek en satire, een case study van de klachten die de Oostenrijkse persraad ontving over de berichtgeving over de terreuraanslag van 2 november 2020 in Wenen en de mogelijke gevolgen van de Europese Digital Services Act voor journalistieke berichtgeving op sociale media.

De algemene vergadering duidde ombudsman Pieter Knapen aan als lid van het driekoppige coördinatiecomité van AIPCE, samen met Alexander Warzilek van de Oostenrijkse en Christos Christophides van de Cypriotische persraad.

Media Councils in the Digital Age

De Raad voor de Journalistiek blijft actief in het project Media Councils in the Digital Age, dat van start ging in 2019 en dat persraden op Europees niveau op de kaart wil zetten en promoten. Het project wordt gefinancierd door de Europese Unie.

Binnen het project doet de Raad aan vergelijkend onderzoek, waarbij de focus in 2021 lag op een vergelijking van ethische codes. Dr. Raymond Harder vergeleek in opdracht en onder supervisie van de Raad 55 codes. De resultaten daarvan worden in 2022 in een interactieve database gepubliceerd op presscouncils.eu. Daar zijn ook de resultaten van het eerdere onderzoek van Harder van 2019-2020 te vinden, waarin hij de opdracht, organisatie en werking van 32 persraden vergeleek.

Naast de Raad voor de Journalistiek nemen de Franstalige raad van België (Conseil de Déontologie Journalistique) en de pers- en mediaraden van Duitsland, Finland en Oostenrijk deel, samen met de European Federation of Journalists en twee universiteiten (ULB uit België en Blanquerna - Universitat Ramon Llull uit Spanje).

Bilaterale projecten

De Council of Media Ethics of Macedonia (CMEM), de persraad van Noord-Macedonië, engageerde ombudsman Pieter Knapen als expert in een reorganisatietraject. Het traject wordt gefinancierd door de Europese Unie en beoogt een duurzame ontwikkeling van de persraad in Noord-Macedonië, die nu volledig afhankelijk is van tijdelijke en steeds wisselende projectfinanciering. Pieter Knapen begeleidde een tweedaagse workshop in Skopje, op basis waarvan hij een consultancy-rapport schreef voor de algemene vergadering van CMEM. De focus in het rapport ligt op de uitbreiding van het aantal media dat aangesloten is bij de persraad, de samenstelling en werking van de algemene vergadering en het scherper stellen van de focus van de persraad op zijn kerntaken, met name handhaving van de journalistieke ethiek door middel van een ethische code en klachtenbehandeling.

Verder trad Pieter Knapen, samen met zijn Franstalige collega Muriel Hanot, op als expert voor de Conseil de Déontologie Journalistique et de Médiation (CDJM), de nog jonge persraad in Frankrijk. De CDJM werd eind 2019 opgericht. In het kader van het project Media Councils in the Digital Age schakelde de CDJM de Vlaamse en Franstalige persraad van België in voor advies over zijn werking en klachtprocedures en vooral over lidmaatschap van media. Aan de oprichting van de CDJM zijn jarenlange besprekingen voorafgegaan en een van de uitdagingen blijft om grote titels en mediagroepen bij de werking te betrekken.

© Belgamag / Start van het bloedonderzoek bij 800 mensen in Zwijndrecht naar aanleiding van de PFOS-vervuiling (Zwijndrecht – 15/06/2021)

De Raad voor de Journalistiek heeft in 2021 31 uitspraken gedaan. Ze zijn hieronder thematisch geordend.

Waarheidsgetrouwe berichtgeving, bronnen

Holslag tegen De Standaard

Ongegrond

De klacht is gericht tegen een opiniestuk van journalist Ruud Goossens naar aanleiding van de zaak Jürgen Conings. Daarin becommentarieert Goossens onder meer een opiniebijdrage van professor Jonathan Holslag op de website van Knack. Holslag zegt dat Goossens in zijn opiniestuk niet zorgvuldig is omgegaan met de tekst die hij schief op Knack.be.

De Raad is van oordeel dat de door klager betwiste passages niet betekenen dat de journalist onzorgvuldig naar zijn tekst verwijst of er onzorgvuldig mee is omgegaan. De Raad wijst er ook op dat de journalist als auteur van een opiniestuk een grotere mate van vrijheid geniet om zijn mening te geven en conclusies te trekken uit de feiten dan in feitelijke berichtgeving.

Overigens, zegt de Raad, heeft De Standaard aan klager de kans geboden om middels een opiniebijdrage te reageren, maar daar is hij niet op ingegaan.

Waarheidsgetrouwe berichtgeving, bronnen, privacy

Meeusen en Berx tegen De Morgen

Gegrond

Het artikel gaat over de doopraktijken bij studentenclub Reuzegom en verwijst naar het proces-verbaal van verhoor van Joachim Meeusen, die lid was van Reuzegom maar niet aanwezig was bij de doop waarna Sanda Dia overleed.

De Raad zegt in zijn uitspraak dat het artikel een vertekend en niet waarheidsgetrouw beeld geeft van het verhoor van Meeusen, wat blijkt uit een vergelijking van de tekst van het pv van verhoor met de citaten in het artikel.

De journalist heeft het verhoor verwerkt op basis van datgene wat hem, naar eigen zeggen, door een bron aan telefoon is voorgelezen. Hij heeft niet geprobeerd om te controleren of de citaten uit het verhoor en zijn weergave ervan kloppen. Hij heeft klager daarover ook niet gecontacteerd.

Met de vermelding van zijn naam en voornaam tast de krant het privéleven van Meeusen aan. De berichtgeving over Reuzegom is van maatschappelijk belang, maar Meeusen is geen publiek figuur. Dat zijn moeder Cathy Berx als provinciegouverneur wel een publiek figuur is, doet voor hem niet ter zake. Het artikel koppelt zijn naam aan een reeks intieme en belastende gedragingen. Bovendien doet de weergave van het verhoor uitschijnen dat hij deze gedragingen zelf erkend zou hebben, terwijl dit niet blijkt uit het pv van verhoor.

Wat klaagster Cathy Berx betreft, blijkt dat de journalist een belangrijk deel van een uitspraak van haar op Humo.be in zijn artikel in De Morgen achterwege laat, waarna hij de waarheidsgetrouwheid van deze uitspraak in vraag stelt.

Waarheidsgetrouwe berichtgeving, rechtzetting

Comeos tegen De Standaard

Ongegrond

De klacht gaat over een podcast waarin presentatrice of host Lise Bonduelle wetenschapsjournalist Tom Ysebaert interviewt over statiegeld op plastic flessen en drankblikken als remedie tegen zwerfvuil. In het gesprek merkt Bonduelle op dat de federale regering 'in principe voorstander is van statiegeld' waarop Ysebaert antwoordt 'dat de regering in het regeerakkoord zegt dat statiegeld bespreekbaar moet zijn'. Volgens Comeos, de sectorfederatie van de Belgische handel en diensten, geeft dit het standpunt van de federale regering foutief weer omdat in het regeerakkoord staat dat 'in overleg met de deelstaten en de betrokken sector onderzocht wordt of het incorporeren van een statiegeldheffing in de verpakkingsheffing wenselijk is'.

De Raad is van oordeel dat er in de dynamiek van vraag en antwoord tussen de host en de wetenschapsjournalist geen sprake is van foutieve berichtgeving. De host brengt het thema aan en de journalist-specialist kadert en nuanceert het, zoals eigen is aan radio-, tv- en podcastgesprekken. Er was volgens de Raad dan ook geen reden om de inhoud van de podcast recht te zetten.

Waarheidsgetrouwe berichtgeving, weergave interview

Animal Rescue Service tegen Het Belang van Limburg en HBVL.be

Ongegrond

Animal Rescue Service tegen Het Nieuwsblad en Nieuwsblad.be

Ongegrond

Het identieke artikel in de twee kranten gaat over een rattenplaag in Sint-Truiden. De journalist schrijft dat klager als zaakvoerder van Animal Rescue Service bij hem thuis wat kleine dieren opvangt. Verderop citeert hij klager in dat verband. Klager ontkent dat hij thuis dieren opvangt en diende een klacht in.

Over het citaat, waarin klager zegt dat hij gewonde huisdieren, klein wild en vogels opvangt, lopen de versies van klager en de journalist uiteen. De Raad kan niet uitmaken wat er tijdens het interview precies is gezegd en of dit getrouw is weergegeven en kan hier bijgevolg geen uitspraak over doen.

De journalist maakt wel aannemelijk dat hij voldoende onderzoek heeft gedaan en voldoende aanwijzingen heeft die de inhoud van zijn artikel over de opvang van kleine dieren onderbouwen.

Waarheidsgetrouwe berichtgeving, ongegronde verdachtmakingen, privacy, wederhoor

Van der Paal tegen Apache

Deels gegrond

Het artikel gaat over de vraag wie de eigenaar is van een oude industriële site aan de Lageweg in Antwerpen en zegt dat klager als lobbyist optreedt voor een van de partijen om het dossier door het college van burgemeester en schepenen te duwen. Klager zegt dat dit niet waarheidsgetrouw is, dat het artikel ongegronde verdachtmakingen en beschuldigingen uit en dat het de privacy schendt. Op deze punten is de klacht ongegrond.

Apache maakt aannemelijk dat de informatie over de rol die klager speelt als lobbyist gebaseerd is op verschillende, van elkaar onafhankelijke bronnen en dat deze informatie naar behoren gecheckt is. Het is dan ook journalistiek verantwoord om te schrijven dat klager optreedt als lobbyist. De overige gegevens over klager in het artikel refereren aan eerdere artikels, die gebaseerd zijn op eerder journalistiek onderzoek van Apache, en het is journalistiek geoorloofd om daarnaar te verwijzen.

De vermelding van de naam en voornam van klager, die al jaren een rol speelt in grote bouwprojecten in Antwerpen, is geen schending van de privacy.

De klacht is wel gegrond wat het gebrek aan wederhoor betreft. De omschrijving 'lobbyist' is geen verdachtmaking of beschuldiging. Maar het artikel brengt klager in die rol wel in verband met twee als dubieus omschreven partijen in een vastgoedoorlog. Al zijn deze twee partijen de protagonisten, toch bekleedt klager, die wordt gelinkt aan een van de partijen, in het artikel niet louter een bijrol. Gezien die context uit het artikel aantijgingen ten aanzien van klager die zijn eer en goede naam betreffen. Daarom had Apache hem vóór publicatie een kans op wederhoor moeten bieden. Ook bij de verwijzing naar elementen uit eerdere artikels had Apache moeten vermelden dat klager die beschuldigingen betwist.

Frans tegen P-magazine

Gegrond

Klager is modedefotograaf, onder meer gespecialiseerd in naaktfotografie. Het artikel citeert uit een boek van Dennis Burkas, waarbij klager volgens de citaten 'niks anders doet dan jonge, naïeve modellen seksueel misbruiken' en hun foto's gebruikt 'als drukkingsmiddel om zijn perverse misbruik verder te kunnen zetten'.

De Raad spreekt zich niet uit over de inhoud en de waarheidsgetrouwheid van het boek, maar wel over de manier waarop de journalist met deze citaten is omgegaan.

De journalist maakt in het artikel geen enkel voorbehoud bij de algemene en verregaande citaten, terwijl het gaat om ernstige beschuldigingen die strafrechtelijk vervolgbaar zijn. Hij zegt dat de citaten onderbouwd zijn door verklaringen die hij verzameld heeft bij meisjes en vrouwen, maar dat blijkt op geen enkele manier uit het artikel.

De beschuldigingen uit het artikel zijn ernstig en betreffen de eer en goede naam van klager. Ze worden zonder terughoudendheid uit het boek overgenomen. De Raad kan niet vaststellen of er in het kader van deze beschuldigingen een loyale kans op wederhoor is geboden. Hij kan alleen vaststellen dat er in het artikel op geen enkele manier naar een wederhoor of een reactie van klager wordt verwezen, terwijl dit wel degelijk aangewezen was volgens de richtlijn bij artikel 20 van de Code.

Klager is geen publiek figuur en de vermelding van zijn naam, voornaam en woonplaats betekent een schending van het privéleven.

Waarheidsgetrouwe berichtgeving, onafhankelijkheid, privacy, wederhoor

Potters tegen Trudocs.be

Deels gegrond

Trudocs is een lokale website met nieuws over Sint-Truiden. Het artikel meldt dat klager, die waarnemend directeur is van het stadswerkhuis in Sint-Truiden, al op 18 maart 2021 werd gevaccineerd via de 'priority lane' van burgemeester Veerle Heeren. Verder schrijft de journalist dat de maatregel waarmee Heeren klager wilde aanduiden als manager van het stadswerkhuis door de provinciegouverneur werd vernietigd omdat dit totaal onwettelijk was, maar dat de man gewoon op post bleef. De klacht omvat verschillende elementen.

Wat waarheidsgetrouwheid betreft, maakt de journalist aannemelijk dat klager bij de personen hoorde die burgemeester Heeren doorgaf voor voorrang bij de vaccinatie, een praktijk die door de journalist aan het licht werd gebracht. De klacht is ongegrond op dit punt.

Anderzijds is de klacht op het punt van waarheidsgetrouwheid wel gegrond waar het gaat over de aanstelling van klager als waarnemend manager van het stadswerkhuis. De aanstelling kon terecht als 'onwettelijk' worden bestempeld aangezien ze door de gouverneur van Limburg werd vernietigd, maar bij de publicatie van zijn artikel in mei 2021 wist of hoorde de journalist te weten dat deze onwettigheid vier maanden eerder, in januari, door het stadsbestuur werd rechtgezet. De bewering dat de aanstelling 'onwettelijk' is en dat klager 'gewoon op zijn post' bleef, zonder verwijzing naar de aanpassing van zijn aanstelling door het stadsbestuur, strookt niet met de journalistieke plicht om waarheidsgetrouw te berichten.

Klager bekleedt als diensthoofd van de technische diensten op lokaal niveau een publieke functie en Trudocs.be is een lokale nieuwssite. In de context van de zaken waarover het gaat, was het geoorloofd om zijn naam te vermelden. De klacht is ongegrond op dit punt.

Gezien het vorige punt is er geen bezwaar om een foto van klager te publiceren. De gepubliceerde foto is echter afkomstig van het privé gedeelte van het Facebook-account van klager. In dat geval vraagt de journalist in principe toestemming voor het gebruik van foto's. De klacht is gegrond op dit punt.

De klacht is ook gegrond wat wederhoor betreft omdat de journalist niet aannemelijk maakt dat hij klager vóór publicatie een kans op wederhoor heeft geboden, terwijl het artikel ernstige beschuldigingen uitbrengt die de eer en de goede naam van klager betreffen.

Wat journalistieke onafhankelijkheid betreft maakt klager niet aannemelijk dat de journalist niet onafhankelijk zou hebben gehandeld en de Raad ziet daar geen aanwijzingen voor. De klacht is ongegrond op dit punt.

Van Mol tegen De Morgen

Deels gegrond

Van Mol tegen HLN.be

Deels gegrond

Van Mol tegen Humo.be

Deels gegrond

Het artikel van De Morgen, dat werd overgenomen door HLN.be en Humo.be, stelt de vraag wie er achter de anonieme website 'tScheldt zit. De journalist wijst naar klager en schetst een profiel van hem.

De klacht is ongegrond wat journalistieke onafhankelijkheid, waarheidsgetrouwe berichtgeving en respect voor het privéleven betreft.

De Raad voor de Journalistiek heeft geen aanwijzingen dat de journalist niet onafhankelijk zou hebben gehandeld.

De journalist maakt aannemelijk dat hij voldoende onderzoek heeft gedaan om datgene wat hij in het portret van klager schrijft, te onderbouwen.

De journalistieke zoektocht naar wie achter 'tScheldt zit, is maatschappelijk relevant en het is verantwoord om de naam en voornaam van klager te vermelden.

De klacht is wel gegrond wat het geven van loyaal wederhoor betreft. Het artikel uit ernstige aantijgingen die de eer en goede naam van klager betreffen. Wat de connectie van klager met 'tScheldt betreft, heeft de journalist hem een loyale kans op wederhoor geboden. Maar wat andere aantijgingen betreft, is die kans onvoldoende geboden. De journalist had ook de andere aantijgingen moeten voorleggen of had moeten verwijzen naar eerdere publicaties waarin klager een aantal van de aantijgingen betwist.

Waarheidsgetrouwe berichtgeving, privacy, wederhoor

Van Dooren en Schelfhout tegen Het Laatste Nieuws en HLN.be

Deels gegrond

Het artikel laat een man aan het woord die zijn huis ruilde met dat van zijn advocaat (klager). Hij zegt dat de advocaat misbruik maakte van zijn functie om, samen met zijn vrouw, zijn huis in te palmen.

De Raad kan zich niet uitspreken over vermeende fouten in de passages over de huizenruil, waarover het woord tegen woord is tussen klager en de journalist. De journalist maakt wel aannemelijk dat hij de passages over het gerechtelijk en tuchtrechtelijk verleden van klager voldoende heeft gecontroleerd.

De vermelding van de voornaam en eerste letter van de familienaam van de advocaat betekent geen schending van de privacy. Hetzelfde geldt voor de vermelding van de naam en voornaam van zijn echtgenote, die een aantal jaren senator was.

De klacht is wel gegrond wat wederhoor betreft. De journalist heeft klager(s) voor publicatie van zijn artikel niet gecontacteerd voor een reactie. Nochtans brengt het artikel ernstige beschuldigingen uit die de eer en goede naam betreffen. De titel spreekt van oplichting, wat een strafrechtelijk misdrijf is, en onder deze hoofding komen in het artikel verdere beschuldigingen aan bod. Daarom had de krant klager(s) vóór publicatie van het artikel moeten contacteren voor wederhoor. Dat klager eerder veroordeeld werd in andere zaken en dat er tegen hem nog een strafrechtelijk onderzoek liep, ontslaat de journalist niet van de plicht tot wederhoor over de nieuwe beschuldigingen in verband met de huizenruil.

Waarheidsgetrouwe berichtgeving, privacy, wederhoor, wederwoord

P.V.C. tegen VTM en Alloo

Ongegrond

De reportage laat een man aan het woord die getuigt over zijn beleving en behandeling van een depressie en zegt dat de oorzaak ervan in zijn kinder- en jeugdijaren ligt. Hij zegt daarbij dat zijn moeder (klaagster) haar gezin in kampen verdeelde en hem soms enkele dagen geen eten gaf.

De Raad kan niet uitmaken of de passages over het gezinsleven en de aanpak van klaagster als moeder kloppen. De journalist maakt aannemelijk dat hij het persoonlijke getuigenis zonder overdrijving heeft weergegeven. Hij zegt dat hij voldoende bronnen heeft gecontacteerd, maar klaagster voert aan dat deze bronnen onvoldoende en eenzijdig waren. Gezien de conflictueuze situatie in de familie, waarvan de journalist op de hoogte was, was het aangewezen om zich spontaan ruimer te informeren en klaagster vooraf om wederhoor te vragen, maar uiteindelijk zijn beide versies wel aan bod gekomen. Nadat ze een trailer voor het programma hadden gezien maar voordat de reportage in haar geheel werd uitgezonden, hebben klaagster en haar dochter VTM en de journalist immers gecontacteerd voor een reactie met hun versie van de feiten. Die reactie is in een tekstbalk aan het einde van de reportage loyaal weergegeven.

Klaagster zegt dat de reportage haar identificeerbaar maakt door de vermelding van de woonplaats van de geïnterviewde. De Raad is van oordeel dat klaagster in ruimere kring en voor de doorsnee kijker niet herkenbaar is.

Onderscheid berichtgeving en commentaar, wederhoor, rechten, menselijke waardigheid

Moerman tegen De Standaard

Ongegrond

Het artikel gaat over de nakende benoeming van een nieuwe rechter bij het Grondwettelijk Hof op voordracht van CD&V. Klaagster is rechter bij het Grondwettelijk Hof en gewezen politica voor Open Vld. In het artikel wordt ze omschreven als een van de uitgerangeerde politici voor wie het Grondwettelijk Hof vroeger als opvangnet fungeerde. Klaagster zegt dat deze negatieve omschrijving elke feitelijke grondslag mist en dat ze onterecht geen kans op wederhoor heeft gekregen.

De Raad zegt dat het de journalisten vrij staat om het einde van de politieke loopbaan van klaagster en haar benoeming als rechter bij het Grondwettelijk Hof te interpreteren en te omschrijven zoals ze gedaan hebben.

Verder is de Raad van oordeel dat het artikel de rechten en menselijke waardigheid van klaagster niet schendt en dat wederhoor vooraf niet nodig was omdat het artikel geen ernstige beschuldigingen uit die de eer en goede naam van klaagster betreffen.

Waarheidsgetrouwe berichtgeving, stigmatisering

Sahin tegen HBVL.be

Ongegrond

Yüksel tegen HBVL.be

Ongegrond

Yildirim tegen HBVL.be

Ongegrond

Het artikel schrijft dat 45.000 Belgen van Turkse afkomst in de eerste jaarhelft, ondanks de coronamaatregelen maar dankzij hun dubbele nationaliteit, heen en weer naar Turkije zijn gereisd. Klagers noemen het artikel onjuist en stigmatiserend.

Wat waarheidsgetrouwheid betreft, kan de Raad niet uitmaken of het aantal van 45.000 klopt. Maar HBVL.be maakt volgens de Raad wel aannemelijk dat de journalist de Turkse consul-generaal daarover heeft gecontacteerd en zijn verklaringen, via een tussenpersoon en tolk, getrouw heeft weergegeven. Dat het consulaat-generaal achteraf deze verklaringen loochent en zegt dat er geen cijfers beschikbaar zijn, betekent niet dat de journalist niet correct of niet te goeder trouw gehandeld zou hebben.

De Raad is ook van oordeel dat er geen sprake is van stigmatisering. Het is geoorloofd en relevant om over het verband tussen de dubbele nationaliteit en de reisregels rond corona te berichten, en de weergave van de feiten is zakelijk en algemeen en niet beschuldigend ten aanzien van de Turkse of moslimgemeenschap. Hetzelfde geldt voor de foto's met meerdere mensen, onder wie vrouwen met en zonder hoofddoek.

Waarheidsgetrouwe berichtgeving, stigmatisering, wederhoor

Braun tegen Gazet van Antwerpen

Ongegrond

De drie artikels waartegen de klacht gericht is, gaan over de manier waarop de Joodse gemeenschap in Antwerpen wordt getroffen door het coronavirus en hoe ze omgaat met de coronamaatregelen.

Klager zegt dat informatie over het dragen van mondmaskers in de Jesode-Hatora school en over een honderdtal Joodse patiënten die besmet raakten met corona en thuis zuurstof toegediend kregen, niet naar behoren gecheckt is. Hij zegt ook dat de journalist polariseert

De Raad is van oordeel dat de artikels zakelijk en niet stigmatiserend zijn ten aanzien van de Joodse of meer bepaald de chassidische gemeenschap.

Verder zegt de Raad dat de journalist over voldoende bronnen en gegevens beschikte voor de artikels en dat het niet nodig was om hiervoor bijkomende instanties, met name de Jesode-Hatora school en de ambulancedienst Hatzoloh, te contacteren.

Ten slotte wijst de Raad erop dat het tot de redactionele vrijheid behoort om de uitspraken van een geïnterviewde ruimer te kaderen.

Tendentieuze berichtgeving, ongegronde verdachtmakingen, privacy

Verreycken tegen Gazet van Antwerpen

Ongegrond

Naar aanleiding van een rechtszaak tegen zijn zoon wegens het uitbrengen van de Hitlergroet in het Fort Van Breendonk belicht het artikel klager Rob Verreycken en zijn vader Wim Verreycken, respectievelijk gewezen Vlaams parlements lid en senator voor Vlaams Belang Blok.

Klager noemt een aantal passages uit het artikel irrelevant. De Raad wijst in zijn uitspraak op de redactionele vrijheid, wat impliceert dat de journalist en de redactie vrij zijn in de selectie van nieuws en in het bepalen vanuit welke invalshoek en in welke context ze een onderwerp belichten.

Verder spreekt klager van ongegronde beschuldigingen en schending van het privéleven. De Raad volgt hem ook daarin niet.

Het artikel verwijst naar een aantal rechtszaken en incidenten waarbij klager betrokken was. Waar het gaat over rechtszaken vermeldt de journalist duidelijk de afloop ervan, met name seponering, vrijspraak of veroordeling. Er is in dat opzicht geen sprake van ongegronde beschuldigingen. Hetzelfde geldt voor andere passages waarvan klager zegt dat ze insinueren dat hij een neonazi zou zijn of zelf de Hitlergroet zou hebben gebracht. Dat staat niet in het artikel en er is geen sprake van ongegronde beschuldigingen, noch in het loutere feit dat de journalist bepaalde feiten en gebeurtenissen vermeldt, noch in de manier waarop ze dat doet.

Het privéleven is niet geschonden. Klager is als gewezen politicus een publiek figuur. De verwijzing naar gerechtelijke procedures uit het verleden schenden het privéleven niet. Hetzelfde geldt voor de vermelding van de naam van klager in verband met de rechtszaak tegen zijn zoon. De advocaat van de zoon verwees naar 'politieke socialisatie' en 'opvoeding' en refereerde zo duidelijk aan klager. De rechtszaak over het uitbrengen van de Hitlergroet is van gewichtig maatschappelijk belang en de feiten daaromtrent worden niet betwist.

Privacy

Maris tegen Het Laatste Nieuws

Ongegrond

Maris tegen Het Belang van Limburg

Ongegrond

De artikels gaan over een man die met een pick-uptruck met nazisymbolen deelnam aan een autocolonne van Vlaams Belang tegen de Vivaldi-regering. Hij neemt aanstoot aan de vermelding van zijn naam.

De Raad zegt dat dit geoorloofd was. De berichtgeving over de autocolonne en de opvallende aanwezigheid daarbij van een wagen met nazislogans en symbolen is van maatschappelijk belang. Klager heeft bewust en met een opvallende pick-up aan die publieke manifestatie deelgenomen en bij publieke manifestaties geldt voor een journalist de impliciete toestemming om beelden van de aanwezigen te maken en te publiceren. Dat geldt ook voor de auto, ook al is klager daardoor identificeerbaar.

De journalist heeft klager geïnterviewd over de slogan en symbolen op zijn auto en uit niets blijkt dat er daarbij afspraken zouden zijn gemaakt om zijn naam niet te vermelden. Zijn antwoorden komen in het artikel en de titel ruim aan bod.

Dirckx tegen Gazet van Antwerpen

Ongegrond

Dirckx tegen Het Nieuwsblad

Ongegrond

Het identieke artikel in de twee kranten gaat over een arrest van de Raad voor Vergunningsbetwistingen tegen een brasserie in Schilde. Die procedure werd ingeleid door klager. Die zegt dat de kranten zijn naam niet hadden mogen vermelden.

De Raad zegt dat dit geoorloofd was. De advocaat van klager heeft de redactie zelf gecontacteerd en het arrest aan de journalist bezorgd zonder het te anonimiseren. Het gaat over een publieke betwisting en procedure en de advocaat van klager heeft op geen enkel moment gevraagd om diens naam niet te vermelden. Bovendien voert klager de procedure namens een aantal buurtbewoners en treedt hij bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen mee op als hun spreekbuis.

De Raad is ook van oordeel dat er geen sprake is van tendentieuze berichtgeving of vooringenomenheid van de journalist.

Identificatie in gerechtelijke context

Cinquemani tegen HBVL.be

Ongegrond

Het artikel gaat over de verdachte van een schietpartij in Voeren die door de Duitse politie werd gezocht voor zware feiten. Klager neemt er aanstoot aan dat de website zijn naam en zijn foto publiceert.

De Raad zegt dat dit geoorloofd was. Vooreerst is de berichtgeving over een verdachte die internationaal wordt opgespoord voor diefstallen, overvallen en brandstichting van gewichtig maatschappelijk belang. Verder verspreidde de Duitse politie een internationaal opsporingsbericht met volledige identiteitsgegevens en herkenbare beelden. Tevens is voor enkele van de vermelde feiten de schuld aannemelijk gemaakt. Ten slotte werd klager voor eerdere feiten veroordeeld in Duitsland, zoals ook blijkt uit het artikel.

Identificatie in gerechtelijke context, wederhoor

Heremans tegen Nieuwsblad.be

Ongegrond

Het artikel gaat over een gemeenteraadslid uit Tremelo, die veroordeeld werd voor dronken rijden met een gestolen bestelwagen en het nodeloos bellen naar noodnummer 112. Klager neemt er aanstoot aan dat de website zijn naam en zijn foto publiceert.

De Raad zegt dat dit geoorloofd was. Klager bekleedt als gemeenteraadslid een publieke functie. Het artikel is bovendien gepubliceerd op de regionale pagina's van de website en binnen die context kan klager beschouwd worden als een publiek figuur. De feiten waarvoor hij is veroordeeld, zijn ernstig en de veroordeling kan een invloed hebben op zijn publieke functioneren.

Wederhoor was niet nodig omdat het artikel de gepleegde feiten en het vonnis van een openbare rechtszaak weergeeft en de journalist daarbij geen verdere verdachtmakingen of beschuldigingen uit.

Recht op vergetelheid

Destoop tegen DeMorgen.be

Ongegrond

Destoop tegen HLN.be

Ongegrond

Klager diende een klacht in omdat de redacties zijn verzoek afwezen om online-artikels over hem te anonimiseren of verwijderen. In de artikels, die onder meer gaan over zijn mandaat als opvolger voor de raad van bestuur van de UGent, wordt klager omschreven als prominent lid van Schild & Vrienden en vertrouweling van Dries Van Langenhove.

De Raad is van oordeel dat de rechten en belangen die klager inroept om de artikels te laten anonimiseren niet opwegen tegen het maatschappelijk belang van een zo volledig mogelijk archief en van het recht op informatie, waarvan sprake is in de beroepsethische Code. Overigens gaan de artikels over recente feiten en is het dossier rond Schild & Vrienden nog steeds actueel.

Anonieme publicatie, waarheidsgetrouwe berichtgeving, wederhoor

Vandervelde tegen 'tScheldt

Gegrond

Van der Schueren tegen 'tScheldt

Gegrond

De twee artikels gaan over zakenlui Stéphane Vandervelde, Guido Van der Schueren en Maurice De Velder en de verwevenheid van hun bedrijven en zakelijke belangen, waarbij volgens 'tScheldt altijd en overal sprake is van gesjoemel. Klagers spreken van niet correcte en onbewezen beschuldigingen en gebrek aan wederhoor. Ze nemen ook aanstoot aan de anonimiteit van 'tScheldt.

De Raad kan zich niet uitspreken over de waarheidsgetrouwheid van de artikels. Wat wederhoor en anonimiteit van 'tScheldt betreft, zijn de klachten gegrond.

'tScheldt heeft klagers vóór publicatie niet gecontacteerd voor een reactie, terwijl de artikels door een mengeling van feiten en insinuaties een sfeer van verdachtmakingen oproepen en daarbij ernstige beschuldigingen uitbrengen die de eer en goede naam betreffen. Het was dan ook nodig om klagers vóór publicatie een kans op wederhoor te bieden, wat niet gebeurd is.

Door vast te houden aan anonimiteit creëert t'Scheldt bewust verwarring om zo de normale beroepsethische verantwoordelijkheid van zich af te schuiven of eraan te ontsnappen. Dat is een flagrante schending van het principe dat een journalist of redactie werkt met open vizier en de nodige identificatiegegevens beschikbaar stelt, zoals bepaald in de *Beginnelsen* van de Code, en van artikel 8 uit het hoofdstuk *Onafhankelijk informeren* dat zegt dat de journalist de vrijheid van informatie, commentaar en kritiek uitoefent in verantwoordelijkheid.

Anonieme publicatie, waarheidsgetrouwe berichtgeving, wederhoor, privacy

Vandervelde en Van der Schueren tegen 'tScheldt

Gegron

De klacht van Stéphane Vandervelde, zijn zoon Laurent Vandervelde en Guido Van der Schueren is gericht tegen een artikel dat gaat over de banden tussen de bedrijven Keyware (betaalterminals) en Puttemans Automobiles, waarbij volgens de auteur in beide gevallen sprake is van 'wurgcontracten'.

De Raad kan zich niet uitspreken over de waarheidsgetrouwheid van de passages over leasewagens die Puttemans Automobiles in beslag liet nemen.

De klacht is gegrond op de overige punten, vooreerst wat de niet-vermelding van een vrijspraak in beroep van het bedrijf Keyware betreft, wat 'tScheldt wist of hoorde te weten en ook hoorde te vermelden, en verder wat de vermelding van (een of meer) privéadressen van klagers, het gebrek aan wederhoor en het gebrek aan transparantie van 'tScheldt betreft.

Anonieme publicatie, wederhoor, ongegronde verdachtmakingen

Aerts tegen 'tScheldt

Gegron

De klacht betreft drie artikels. Die hebben het over een groep van politici, journalisten en criminelen die volgens de auteur blijkbaar een pact hebben gesloten om 'tScheldt aan banden te leggen. Volgens de artikels speelt klager een rol in dat pact.

Ook in deze uitspraak veroordeelt de Raad, net als in bovenvermelde zaken, de anonimiteit en het gebrek aan transparantie van 'tScheldt.

Verder zegt de Raad dat de artikelenreeks in strijd is met artikel 25 van de Code dat zegt dat een journalist geen ongegronde verdachtmakingen of beschuldigingen uit, en van artikel 20 betreffende wederhoor. In de berichtgeving maakt 'tScheldt een mix van verdachtmakingen en beschuldigingen ten aanzien van klager zonder hem vóór publicatie enige kans op wederhoor te bieden. Van een aantal verdachtmakingen maakt klager aannemelijk dat ze ongegrond zijn.

Nieuwe leden in de Raad voor de Journalistiek

In 2021 traden vier nieuwe leden toe tot de Raad voor de Journalistiek. Drie van hen behoren tot de groep van de toegevoegde leden, die de samenleving of het publiek vertegenwoordigen.

Lieve Ketelslegers, manager pers & communicatie en woordvoerder van het Jessa Ziekenhuis in Hasselt.

Sarah Van Leuven, professor aan de Universiteit Gent en directeur van het Center for Journalism Studies.

Rafike Yilmaz, head of group reputation & media relations bij bpost.

Zij vervangen Helen Blow, Eric Brewaeys en Karin Genoe.

Bij de groep van de media kwam Philippe François in de plaats van Tim Paesmans. Philippe François is Chief Imagery bij het persagentschap Belga.

De Raad dankt de uittredende leden voor hun jarenlange engagement, in het bijzonder Eric Brewaeys, die de eerste voorzitter was van de Raad van 2002 tot 2010.

Lieve
Ketelslegers

Sarah Van
Leuven

Rafike
Yilmaz

Philippe
François

JOURNALISTEN

- Samira BENDADI, *journalist MO* Magazine*
- Ivan CORNELISSEN, *chef eindredactie Het Laatste Nieuws*
- Steven DE BOCK, *nieuwsmanager Het Nieuwsblad*
- Luc DE SMET, *gepensioneerd journalist*
- Frederik DE SWAEF, *hoofdredacteur Gazet van Antwerpen*
- Lucie DE ZUTTER, *hoofdredacteur AVS Oost-Vlaamse Televisie*
- Luc MICHIELS, *nieuwsmanager Belga*
- Stefaan MICHIELSEN, *journalist De Tijd*
- Farook ÖZGÜNES, *journalist VTM*
- Hubert VAN HUMBEECK, *gepensioneerd journalist*
- Gie VAN ROOSBROECK, *gepensioneerd journalist*
- Louis WEENEN, *freelance journalist*

MEDIA

- An BROUCKMANS, *hoofdredacteur Feeling/Gael*
- Jo BUGGENHOUT, *chef buitenland en deontologie VTM Nieuws*
- Marc DUPAIN, *general manager We Media*
- Philippe FRANÇOIS, *chief Imagery Belga*
- Marian KIN, *redactiemanager en culinair journalist De Morgen*
- Saskia LAURENT, *adjunct-hoofdredacteur Belga*
- Tim PAUWELS, *nieuwsombudsman VRT*
- Werner SMEUNINX, *afgevaardigde Mediahuis*
- Geert STEURBAUT, *secretaris-generaal Mediahuis*
- Jacques SYS, *hoofdredacteur Sport/Voetbalmagazine*
- Karen VAN BRABANT, *bedrijfsjurist DPG Media*
- Diane WAUMANS, *adviseur integriteit VRT*

PUBLIEK EN SAMENLEVING

- Anouk DEVENYNS, *voorzitter Nederlandstalige ondernemingsrechtbank Brussel*
- Paul GEERTS, *zelfstandig publicist*
- Lieve KETELSLEGERS, *manager pers & communicatie en woordvoerder Jessa Ziekenhuis*
- Peter MARX, *advocaat*
- Steve PAULUSSEN, *hoofddocent Universiteit Antwerpen*
- Ike PICONE, *hoofddocent Vrije Universiteit Brussel & senior researcher imec-SMIT*
- Leen UYTERHOEVEN, *corporate communication and public affairs NMBS*
- Sarah VAN LEUVEN, *hoofddocent Universiteit Gent en directeur Center for Journalism Studies*
- Flip VOETS, *gepensioneerd journalist en gewezen ombudsman RvdJ*
- Heidi WAEM, *advocaat*
- Evi WERKERS, *jurist auteursrechten FOD Economie*
- Rafike YILMAZ, *head of group reputation & media relations bpost*

SECRETARIS-GENERAAL

- Pieter KNAPEN

ADMINISTRATIEF SECRETARIAAT

- Viviane DE COCK

**Raad voor de Journalistiek:
de media worden er beter door.**

IPC – Résidence Palace 3/217 – Wetstraat 155 – 1040 Brussel

Tel. 02 230 27 17 - www.rvdj.be - info@rvdj.be

VZW Vereniging van de Raad voor de Journalistiek – RPR Brussel – 478.539.701

Verantwoordelijke uitgever: Pieter Knapen, Wetstraat 155, 1040 Brussel